

**«Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ»
КЕАҚ
Ғылыми кеңес отырысында
23.05.2022 ж. № 10 хаттамамен
БЕКІТІЛДІ**

**D059-Шетел филологиясы
білім беру бағдарламалары тобына
докторантураға түсушілерге арналған
емтихан бағдарламасы**

1. Жалпы ережелер.

1. Бағдарлама «Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білімнің білім беру бағдарламаларын іске асыратын білім беру ұйымдарына оқуға қабылдаудың үлгілік қағидаларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 600 бұйрығына (бұдан әрі – үлгілік қағидалар) сәйкес жасалды.

2. Докторантураға түсу емтиханы эссе жазудан, докторантурада оқуға дайындығына тест тапсырудан (бұдан әрі – ОДТ), білім беру бағдарламалары тобының бейіні бойынша емтиханның және сұхбаттасудан тұрады.

№	Блок	Баллы
1	Эссе	10
2	Докторантурада оқуға дайындық тесті	30
3	Білім беру бағдарламасы тобының бейіні бойынша емтихан	40
4	Сұхбаттасу	20
Барлығы/ өту ұпайы		100/75

3. Түсу емтиханының ұзақтығы – 4 сағат, осы уақыт ішінде оқуға түсуші эссе жазады, докторантурада оқуға дайындық тестінен өтеді, электрондық емтихан билетіне жауап береді. Сұхбаттасу ЖОО базасында жеке өткізіледі.

2. Түсу емтиханын өткізу тәртібі

1. D059 – «Шетел филологиясы» білім беру бағдарламалары тобына докторантураға түсушілер проблемалық / тақырыптық эссе жазады. Эссе көлемі – 250-300 сөзден кем болмауы керек.

2. Электрондық емтихан билеті 3 сұрақтан тұрады.

Білім беру бағдарламасы тобының бейіні бойынша емтиханға дайындалуға арналған тақырыптар

«Тілді оқытудың социолингвистикалық аспектілері» пәні

1. Тақырып Социолингвистика ғылым және академиялық пән ретінде. Социолингвистика әдістері: ақпарат берушілер мен респонденттер. Социолингвистикалық әдістер: материал жинау түрлері. Социолингвистикалық әдістер: бақылау және қатысушыларды бақылау. Социолингвистикалық әдістер: ауызша сұхбат, сауалнама

2. Тақырып Социолингвистикалық зерттеулердің бағыттары: теориялық және қолданбалы социолингвистика. Макросоциолингвистика және микросоциолингвистика. Этникалық және тілдік сәйкестілік. Тілдік жоспарлау: корпусты жоспарлау

3. Тақырып Тіл саясаты және оның түрлері. Қазақстандағы тіл саясатының теңгерімі. Мемлекеттік тіл, ресми тіл, жергілікті тіл. Мемлекеттік тіл және мемлекеттік бірегейлік.

4. Тақырып Әлем елдеріндегі тілдік жағдай. Қазақстан Республикасындағы тілдік ахуал. АҚШ пен Канададағы тілдік жоспарлау. Тілдік жағдайдың параметрлері. Біртілділік және қостілділік тіл саясаты.

«Тілдік ықпал және мәдениетаралық қарым-қатынас» пәні

1. Тақырып Мәдениет ұғымы. Мәдениеттің сипаттамасы мен элементтері. Мәдениеттің сипаттамасы мен элементтері. Мақал-мәтелдер, көркем әдебиет, нанымдар, көзқарастар мен құндылықтар. Мәдени маркерлер. МҚҚТ пайда болу және даму тарихы. АҚШ-тағы МҚҚТ. Еуропадағы МҚҚ. Ресей мен Қазақстандағы МҚҚ. МҚҚ дамуының заманауи бағыттары.

2. Тақырып Мәдениетті талдау. Бірөлшемді және көпөлшемді моделі. Жоғары контексті мәдениет және төменгі контексті мәдениет. Мәдениетаралық коммуникация құрылымы. Мәдениетаралық коммуникацияның детерминанттары. Табиғатқа, уақытқа, кеңістікке, бостандыққа, мәдениетаралық қарым-қатынасқа деген көзқарас. Аккультурация. Мәдени шок. Мәдени шок механизмдері. МҚҚ түсіну мәселесі. Мәдениетаралық қақтығыстар. МҚҚ-дағы теріс түсінушілік. Әлеуметтік стереотиптер. МҚҚ нәтижелері.

3. Тақырып Мәдениетаралық коммуникация түрлері. Ауызша, вербалды емес және паравербалды байланыс. Ауызша қарым-қатынас стильдері. Әр түрлі байланыс регистрлері. Прагматика және прагма-лингвистика. Прагмалингвистиканың пәні мен нысаны. Прагмалингвистикадағы тұжырымдамалық аппараттың негізгі бірліктері. Коммуникативті және прагматикалық тәсілдер. Тіл және байланыс. Тілдік ықпал.

4. Тақырып Сөйлеу актілерінің теориясы. Сөйлеу актісінің құрамдас бөліктері, адресат және адресант факторы. Локуция, иллокуция, перлокуция. Локутивті акт, илокутивті акт, перлокутивті акт.

«Әдебиет теориясы» пәні

1. Тақырып Әдебиеттанудағы салыстырмалы-тарихи әдіс тарихы. Компаративистика: тақырып және әдіс. Салыстырмалы-тарихи әдіс, салыстырмалы әдебиеттану, компаративистика: терминдер тарихы. Әдебиеттанудағы салыстырмалы тарихи әдістің ерекшелігі. Салыстырмалы тарихи әдебиеттанудың тарихы. Салыстырмалы-тарихи әдістің көздері: романтизм эстетикасы (В.Ф. Гегель), Салыстырмалы-тарихи тіл білімі (Ф. Бопп, Р. Раск, Я. Гримм, В. Гумбольд), философиядағы позитивизм (О. Конт, Г. Спенсер). Салыстырмалы-тарихи әдістің қалыптасуындағы Г. Брандс, М. Кох, Г.-М. Поснеттің еңбектері. Салыстырмалы-тарихи әдіс әдебиетаралық үдерісін зерттеудің негіздері мен әдістерінің жүйесі ретінде (А.Н. Веселовский). Әдебиеттану жүйесіндегі

компаративистиканың орны. Салғастырмалы әдебиеттанудағы әмбебап категориясы.

2. Тақырып Көркем аударма әдебиеттердің өзара әрекеттесу формасы тұрғысында. Аударма контактілі байланыс формасы тұрғысында. Бөтен сөзді интерпретациялау ерекшеліктері. Әлемнің тілдік бейнесі және аудармашының іс-әрекетіндегі интерпретациялық көріністің болуы. Тілдер-делдалдар. Аудармадағы түпнұсқа туындысының "дәлдігі" мәселесі. Шетелдік оқырмандар мен сыншылардың жазушының шығармашылығын қабылдауы және түсіндіруі. Оқырмандардың қызығушылығының «көтерілуі» және «төмендеуі». Шетелдік сыншының ұстаным ерекшелігі. Әдеби шығармадағы "бөтен сөз". М. М. Бахтиннің "бөтен сөз" туралы ілімі. "Цитата" ұғымының көлемі мен мазмұны. Цитатаның төрт критерийі туралы пікірталастар. Цитата функциясы. Цитата деңгейлері. Түп мәтін түрлері. «Екінші» әдеби жанрлар компаративистика пәні ретінде. Стильдеу және еліктеудің М. М. Бахтин бойынша ажыратылуы. Стилизация және вариация. Стилизация мен пародияны ажырату. М.М. Бахтин мен Ю. Н. Тыняновтың тұжырымдамалары. Пародия және вариация. Әдеби мистификациялар.

3. Тақырып Компаративистикалық зерттеулердің негізгі мектептері. XIX ғасырдың 30-жылдарындағы этнографияның дамуы. Фольклортанудағы және әдебиеттанудағы мифологиялық мектеп (Я.Гримм, В.Гримм, А. Кун, М. Мюллер, Ф. и. Буслаев, А.Н. Афанасьев, О. Ф. Миллер және т. б.). Мәдени-тарихи мектеп (И.Тэн, В. Шерер, Г. Лансон, Г. Брандес, Дж.Льюис, А.Н.Пыпин, Н.С. Тихонравов және т. б.). Шығарманың ерекшеліктерін түсіндіретін үш түрлі дереккөз (фактор). Салыстырмалы тарихи бағыттың гетерогенділігі. А. Н. Веселовский - тарихи поэтиканың негізін қалаушы. В. М. Жирмунскийдің салыстырмалы әдебиеттануға қосқан үлесі. Қазіргі әдеби мектептер: Рецептивті эстетика (Х.Р. Яусс, В. Изер), Жаңа тарихилық (М. Батлер), Мәдени тарихилық (А. Синфилд, М. Левинсон, К. Белси, С. Гринблатт). Американдық мектеп (Р.Уэллек, В. Фридерих), Неміс орталығы (М. Кестинг, К. ВайсК., К. Шретер, Хамбургер), Француз мектебі (К.Пишуа, А. Гранжар), Румын (А. Дима) және Словак (Д. Дюришин).

4. Тақырып Шығыс-Батыс: мәдениеттер диалогы. Шығыс пен Батыс әдебиеттерінің өзара әрекеттесу дәуірі. "Өзінің" және "бөтеннің" конвергенциясы мен дивергенциясы. Қарсы қозғалыстар. "Бөтенді" интерпретациялау ерекшеліктері. Н.И.Конрадтың еңбектері. Көркем шығармашылықтың диалогизмінің тұжырымдамасы (М. М. Бахтин). Көркем диалог тұжырымдамасы аясында әдебиеттерді салыстырмалы зерттеу. Қазіргі ғалымдардың еңбектеріндегі Шығыс пен Батыстың философиялық және көркемдік мәдениеттерін зерттеудің әдіснамалық аспектілері. Мәдениеттердің дихотомдық типологиясы. Дихотомды салыстырудың жалпы критерийлері. "Басқаны" түсіну герменевтикалық мәселе ретінде.

5. Тақырып Әдебиетаралық үдерістің формалары. Ұлттық әдебиет, жазушылар шығармашылығы арасындағы қарым-қатынас формалары: контактілі байланыстары және типологиялық ұқсастықтар. Ұқсас құбылыстар мен үдерістерді генетикалық-контактілі байланыстар мен типологиялық ұқсастықтар бойынша біржақты классификациялау проблематикасы. Контактілі байланыс типологиясы. Контактілердің типологиясы әдебиетаралық үдерісті реттеудің тәсілі ретінде. Сыртқы және ішкі контактілер. Әсер ету, кірме, аллюзия, вариация, парафраза және т.б. әдебиетаралық қабылдау формасы ретінде. Контактілерді синхроникалық және диахроникалық деп бөлу. Контактілерді тікелей және жанама деп саралаудың тарихи-әдеби және теориялық маңызы. Контактілердің интегралдық және дифференциалды формалары. Типологиялық ұқсастықтар әдебиетаралық үдерістің бір түрі ретінде.

6. Тақырып Әдебиеттер арасындағы контактілі байланыстардың формалары. "Кірме" және "ықпал ету" қатынастарының теориясы. Т. Бенфейдің ертегі мен мысал сюжеттерінің көшпелілігі туралы гипотезасы. А. Н. Веселовскийдің сюжет пен мотивті ажыратуы. Шығарманың генезисі, құрылымы және қызметі: салыстырмалы әдеби аспектілер. Ұғымдар мен терминдердің арақатынасы: ықпал ету және кірмелер; түп шығарманы шығармашылық игеру (өңдеу, түрлендіру); еліктеу, эпигонизм; "назира" дәстүрі.

"Қабылдаушы тараптың" шығармашылық белсенділігі. Бейнелі әлемнің элементтерге қатысты кірмелер: кейіпкерлер, сюжеттер, детальдар. Шетелдік жазушының әдебиетке енгізген композициялық әдістерін қолдану.

7. Тақырып Салыстырмалы зерттеулердегі мәтін, контекст және интермәтін. Мәтін, шығарма, дискурс, контекст және интермәтін ұғымдары қазіргі компаративистиканың негізгі ұғымдары мен терминдері ретінде. Мәтін құрылым ретінде. Мәтінді құрылымдық-семиотикалық тұрғыдан қарастыру. "Мәтін" және "шығарма" ұғымдарын саралау. Мәтін М. Гаспаровтың еңбектерінде "артефакт", "аккумулятор" және т.б. ұғымдар тұрғысында. Дискурс және мәтін. Әдеби үдеріс дискурстар жүйесі ретінде. Интермәтінділік концепция мәтін поэтикасын зерттеудегі жана кезең ретінде. Интермәтінділікті "кең" (Ю.Кристева, Р. Барт) және "тар"(Ж. Женетт) мағынада ажырату салыстырмалы зерттеу әдістемесі үшін ұстанымдылық тұрғыдағы маңыздылығы. Сөз арқылы болған және мәдени интермәтін теориясы. Интертекстуалды талдау механизмдері. Мәтіннен тыс құрылымдар мәселесі.

8. Тақырып «Ұлттық әдебиет», «аймақтық әдебиет», «зоналық әдебиет», «әлем әдебиеті» ұғымдары. Ұлттық әдебиет халықтың өзіндік санасының көрінісі, оның ана тілімен байланысы, оның дамуындағы рөлі. Еуропадағы халықтық концепциясының бастаулары (Ж.Ж.Руссо, Г. Лессинг, И. Гердер, И. Тен) және Ресейде (жинаушылық, Н. Добролюбов, А. Пыпин). "Ұлттық" ұғымының аумағы. Ұлттық әдеби жүйенің типологиялық ерекшеліктері. Ұлттық әдеби жүйенің халықтың ауыз әдебиетімен байланысы. Ұлттық әдеби жүйенің тұтастығы және оның ашықтығы. Ұлттық әдебиеттің тұрақтылығы мен серпінділігі. Аймақтық әдеби жүйе тарихи тағдыры жақын, көркем мұрасы ортақ әдебиеттер тобы ретінде. Аймақтық жүйелер құрамының тарихи қозғалмалдылығы. Аймақтық жүйенің шеттеріндегі әдебиеттердің дамуындағы синхрондылық. Аймақтық әдеби жүйелерді дамытудағы ортақ мәдени орталықтардың рөлі. Аймақтық әдебиеттің белгілері. Аймақтық әдеби жүйелердің тарихи қозғалмалдылығы, оның маңызды компоненттерінің тұрақтылығы. Аймақтық әдебиеттерді бөлу принциптері. Мәдени-тарихи типтердің концепциялары. Әлем әдебиеті ұлттық әдебиеттердің жиынтығы ретінде. Әлем әдебиетінің дамуына ұлттық әдебиеттердің қосқан үлесі.

9. Тақырып Әдебиетаралық үдерісті кезеңге бөлу. Проблемы литературной периодизации. Фазы художественного развития, определяемые в координатах в историко-литературных систем. Понятие диахронные системы. Масштабы историко-литературного процесса. Понятие синхронные системы. Соответствия между синхронными и диахронными системами. Понятие «литературной эпохи», как основной единицы периодизации литературного процесса, введенное И.Г.Неупокоевой. Литературная эпоха как целостная система. Понятие стадии (стадиальности) литературного развития. Концепция ускоренного развития национальной литературы и полемика вокруг нее. Обоснование термина «самобытная акселерация развития».

Әдеби кезеңдер мәселелері. Тарихи-әдеби жүйелердегі координаттарда анықталған көркемдік даму кезеңдері. Диахрондық жүйелер ұғымы. Тарихи-әдеби үдерістің ауқымы. Синхронды жүйелер ұғымы. Синхронды және диахрондық жүйелер арасындағы сәйкестік. И.Г. Неупокоева енгізген әдеби үдерісті кезеңге бөлудің негізгі бірлігі ретінде "әдеби дәуір" ұғымы. Әдеби дәуір тұтас жүйе ретінде. Әдеби дамудың сатысы (сатылығы) туралы түсінік. Ұлттық әдебиеттің жедел даму концепциясы және оның айналасындағы пікірталас. "Дамудың өзіндік акселерациясы" терминінің негіздемесі.

3. Пайдаланылған әдебиеттер тізімі.

Негізгі:

1. David Mikics A New Handbook of Literary Terms. - Yale University Press, 2007.
2. Steven E. Weisler, Slavoljub Milekic Theory of Language MIT Press, 2000 – 344 с.

3. Zoltán Dörnyei Research Methods in Applied Linguistics (Oxford Applied Linguistics). – 2007. – 336 p.
4. Актуальные проблемы современной лингвистики. М: Флинта-Наука, 2010. -416 с.
5. Алефиренко Н.Ф. Теория языка. – М.: «Академия», 2004. – 368 с.
6. Аминова В.Р. Теоретические основы сравнительного и сопоставительного литературоведения. Казань, 2014.
7. Артамонов С.Д. История зарубежной литературы XVII-XVIII вв. М., 1986.
8. Бахтин М.М. Избранное в 2-х томах. М., 2019.
9. Болотнова Н.С. Филологический анализ текста. М: Флинта-Наука, 2010. – 520 с.
10. Горбунов А.Н. Джон Донн и английская поэзия XVI-XVII веков. М., 1993.
11. Эдбиет теориясы: Антология/Джули Ривкин, Майкл Райан редакциясымен. – Алматы: «Ұлттық аударма бюросы» қоры, 2019
12. Жирмунский В.М Сравнительное литературоведение. Ленинград, 1979.
13. Жұбанов А.Қ. Қазақ тіл білімі: қолданбалы лингвистика. Казахское языкознание: Прикладная лингвистика. – Алматы: «КИЕ» лингвоелтану инновациялық орталығы, 2012. – 696 б.
14. Жұбатова Б.Н., Ахметбекова А.К. Мәтін лингвистикасының негіздері. А: Қазақ университеті, 2021. – 132 б.
15. Кодухов В. И. Общее языкознание. – М.: Либроком, 2021. – 304 с.
16. Козлов А.Е. Литературоведение. М: Юрайт, 2019, с.122.
17. Конрад Н.И. Запад и Восток. М., 1972.
18. Маслова В.А. Введение в когнитивную лингвистику. М: Флинта-Наука, 2007. – 296 с.
19. Маслова В.А. Лингвокультурология. 4-издание. М: Академия, 2010. – 208 с.
20. Минералов Ю.И. Сравнительное литературоведение (Компаративистика), 2-изд., М: Изд-во Юрайт, 2019, с.328.
21. Михайлов Н.Н. Теория художественного текста. М., 2006.
22. Пахсарьян Н.Т. История зарубежной литературы XVII-XVIII вв.: Учебно-методическое пособие. М., 1996. Сафронова Л. А. Человек в контексте культуры. М., 1995.
23. Сулейменова Э.Д., Шаймерденова Н.Ж., Смагулова Ж.С. и др. Тіл білімі сөздігі// Словарь по языкознанию. Под общей ред. Э.Д. Сулейменовой. – Алматы, 2020. – 400 с.
24. Фесенко Э.Я. Теория литературы: учебное пособие для вузов. — Изд. 3-е, доп. и испр. – М.: Академический Проект; Фонд «Мир». – 780 с.. 2008
25. Хализев В.Е. Теория литературы: Учебник. – 4-е изд., М.: Высш.шк., 2007. – 405 с.
26. Шайбакова Д.Д. Социально-языковая контактология. А: Ұлағат, 2015. –192 с.

Қосымша:

1. Galperin I.R. Stylistics. – Moskow, 1977.
2. Аханов К. Тіл біліміне кіріспе. – Алматы, 2001.
3. Бабенко Л.Г., Казарин Ю.В. Лингвистический анализ художественного текста. М: Флинта-Наука, 2008. - 496 с.
4. Гальперин И.Р. Текст как объект лингвистического анализа// <https://www.academia.edu/101>
5. Горский И.К. Из истории науки о литературе. М., 2006.
6. Джуанышбеков Н. Проблемы современного сравнительного литературоведения. Алматы, 2000
7. Жирмунский В.М. Байрон и Пушкин. Л., 1978. Историческая поэтика. Литературные эпохи и типы художественного сознания. М., 1994.
8. Жұбанов А. Компьютерлік лингвистикаға кіріспе. – Алматы, 2007.
9. Жұбанов А. Қолданбалы лингвистика. – Алматы, 2004.
10. Зарубежная литература XX века. М., 1996.

11. Зарубежная литература Средних веков. Хрестоматия. Сост. Пуришев Б.И. М., 1974 (Ч. 1).
12. История зарубежной литературы 19 в. /Под ред. Я.Н. Засурского. М., 1982.
13. История зарубежной литературы XIX века. М., 1991.
14. История зарубежной литературы конца XIX- начала XX веков. М., 1970.
15. История зарубежной литературы. Средние века и Возрождение. М., 1987.
16. Кодухов В. И. Общее языкознание. – Москва, 2008.
17. Комарова З. И. Методология, метод, методика и технология научных исследований в лингвистике. – Москва, 2013
18. Кун Т. Структура научных революции, М., 1977
19. Литературная история США /Под ред. У. Торпа и Р. Спиллера: В 3 т. Т.3. М., 1979.
20. Общее языкознание. Внутренняя структура языка. Отв. ред. Б. А. Серебренников – Москва, 1973
21. Общее языкознание. Методы лингвистических исследований. Отв. ред. Б. А. Серебренников – Москва, 1973
22. Попова З.Д., Стернин И.А. Когнитивная лингвистика. М: АСТ: Восток-Запад, 2007. -314 с.
23. Словарь средневековой культуры / Под ред. А. Я. Гуревича. М., 2003.
24. Хайруллин Р.З. Компаративистика как основа для сравнительного изучения национальных литератур в контексте мировой литературы. М., 2018.